

Образложење

Правни основ

Правни основ за доношење ове уредбе садржан је у одредби члана 41а став 3. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-др. закон) којом је прописано да заштићено подручје I категорије проглашава Влада.

Према члану 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – одлука УС, 72/12, 7/14 – одлука УС и 44/14) Влада уредбом подробније разрађује однос уређен законом, у складу са сврхом и циљем закона.

Одредбом члана 5а став 1. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, бр. 44/14, 14/15, 54/15, 96/15 – др. закон и 62/17), а у вези са чланом 13. став 6. Закона о изменама и допунама Закона о министарствима („Службени гласник РС”, број 62/17), прописано је да Министарство заштите животне средине, између осталог, обавља послове државне управе који се односе на заштиту природе.

Разлози за доношење уредбе

Проглашењем заштите Споменика природе „Тунелска пећина Прераст у кањону Замне”, обезбеђује се очување праве тунелске речне пећине са сталним речним током која је настала подземним флувио-крашким усецањем реке Замне, што је у одмаклој фази еволуције омогућило настанак процеса обрушавања, чиме су у пећини отворена два отвора у таваници (вигледи).

Геоморфолошки феномен, тунелска пећина Прераст у кањону Замне се налазе у источној Србији, на источној страни Дели Јована, на реци Замни. Пећина представља јединствен и једноставан пећински канал дужине 155 m, који на улазу има висину од 18 m и ширину 10 m, док излазни отвор пећине има висину 10 m и ширину 14 m, у чијем поду је речно корито Замне. Први отвор је пречника 15 m и налази се на висини од око 30 m од нивоа речног корита Замне а други отвор је ширине 10-12 m на висине од 15 m од пећинског пода. Због два велика отвора у таваници ова тунелска пећина је целом дужином под дневном светлошћу. Захваљујући постојању ових отвора, на улазу и на излазу, пећински тунел има изглед једне огромне прерасти. Отвори у таваници су удаљени један од другог око 70 m.

Поред тога клисура Замне је рефугијално станиште великог броја животињских и биљних врста са очуваном вегетацијом, по чему је изузетно значајно подручје биолошког диверзитета који заслужује заштиту. Изражена хетерогеност и богатство флоре и вегетације клисура и кањона резултат су драстичне варијабилности еколошких фактора на малом простору, развоја у условима рефугијума али и релативне физичке изолације. Аутентичност вегетације клисура и кањона не огледа се само у диверзитету, већ и у очуваности специфичне структуре и квалитативног и квантитативног односа ценобионата фитоценоза. На подручју кањона реке Замне евидентирано је 37 врста фауне дневних лептира од којих се две врсте налазе на европској црвеној листи: *Parnassius mnemosyne* и *Lycaena dispar.*, као и 5 врсти које се на карпатском простору сматрају угроженим: *Brenthis daphne*, *Lycaena dispar*, *Neptis sappho*, *Parnassius mnemosyne* и *Meleageria daphnis*, Такође, на овом подручју утврђено је око 60 врста птица гнездарица од којих се 20 налази на листи строго заштићених и заштићених врста. Фауну сисара кањона реке Замне чини укупно 37 врста сврстаних у пет таксономских категорија нивоа реда.

Први акт о заштити који се директно односио на природно добро донет је 20. јуна 1957. године, Решењем Завода за заштиту и научно проучавање природних реткости НР Србије број 275, под називом „Прераст”, као „природна реткост и значајна геоморфолошка вредност”. Тим Решењем предвиђено је да „заштићени простор обухвати кањон реке Замне у дужини од 300 m узводно од ушћа реке Медвеђе у Замну и ширини по 150 m са обе стране корита реке Замне као и прераст – природни мост на овој реци у дужини од 180 m”. Каснијим истраживањима и вредновањем тунелска пећина на Замни издвојена је на списак Инвентара геонаслеђа Србије под називом Прераст на Замни (2005).

Како је природно добро задржало својства која га сврставају у природна добра која испуњавају услове за заштиту, након извршене ревизије и усклађивањем акта о заштити са најновијом законском регулативом, припремљена је студија, 2015. године.

Завод за заштиту природе Србије, Београд, је обавио ревизију заштићеног подручја и сходно одредбама члана 42. Закона о заштити природе, припремио је и доставио Министарству заштите животне средине Студију заштите Споменика природе „Тунелска пећина Прераст у кањону Замне”, као стручно-документациону основу за израду акта о проглашењу заштићеног подручја.

Оценивши да су налази Завода стручно оправдани и целисходни, а предлози правно основани, Министарство је у складу са одредбама члана 43. Закона о заштити природе обавестило јавност о Предлогу уредбе о проглашењу Споменика природе „Тунелска пећина Прераст у кањону Замне”, односно обезбедило јавни увид и организовало јавну расправу за наведену документацију. У току јавног увида и јавне расправе није било примедби осим предлога да управљач спомеником природе буде Туристичка организација општине Неготин што је и прихваћено.

С обзиром на то да је спроведен поступак јавног увида и јавне расправе, као и да су заштићена подручја добра од општег интереса, сматрамо целисходним да се покрене процедура доношења ове уредбе, која у складу са Пословником Владе, и започиње достављањем текста Предлога уредбе на мишљење надлежним министарствима.

Објашњење решења предложених уредбом

У члану 1. утврђују се генерални положај и одлике, категорија, врста и назив заштићеног подручја.

У члану 2. утврђују се основне вредности подручја и циљеви заштите.

У члану 3. утврђују се положај и површина подручја у односу на територијално-административну поделу.

У члану 4. утврђују се радови и активности који су забрањени на подручју Споменика природе.

У члану 5. утврђују се активности које су ограничавају на подручју Споменика природе.

У члану 6. утврђује се изузеће од забрана и ограничења на подручју Споменика природе.

У члану 7. за управљача се предлаже Туристичка организација општине Неготин, Неготин. Министарство је утврдило да предложени управљач у потпуности испуњава прописане услове за управљача заштићеног подручја, располаже респективним искуствима на пословима очувања и презентације природних вредности.

У члану 8. утврђују се основна овлашћења и обавезе управљача.

У члану 9. утврђена је обавеза управљача да у року од 10 месеци донесе план управљања за период од 10 година, наведена су министарства од којих се прибавља мишљење у поступку давања сагласности и одређен је оквирни садржај годишњег

програма на основу кога управљач обавља послове у времену до доношења плана управљања.

У члану 10. утврђен је рок од 6 месеци за доношење правилника о унутрашњем реду и чуварској служби.

У члану 11. утврђен је рок од 12 месеци за обележавање заштићеног подручја.

У члану 12. утврђује се обавеза управљача да у року од две године изради софтвереско решење о природним и створеним вредностима, непокретностима, активностима и другим подацима од значаја за управљање заштићеним подручјем.

У члану 13. наводе се основни извори средстава за финансирање заштићеног подручја односно плана управљања, сходно члану 69. Закона о заштити природе.

У члану 14. утврђује се обавеза усаглашавања планова, програма и основа са уредбом и планом управљања.

У члану 15. прописано је да се даном ступања на снагу ове уредбе ставља ван снаге Решење о стављању под заштиту државе кањона реке Замне као и прераст – природни мост које је објављено у „Службени гласник НРС”, број 275 од 20. јуна 1957. године).

У члану 16. прописано је да ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Анализа ефеката уредбе

Доношењем уредбе остварује се низ позитивних ефеката у домену циљева утврђених Просторним планом Републике Србије, стратешким документима у области заштите природе, животне средине и одрживог развоја, а пре свега повећање површине заштићених подручја и заштита геодиверзитета и биодиверзитета, посебно еколошки значајних подручја.

Концепт заштите исказан је кроз режим заштите II и III степена, на коме се спроводи заштита ради очувања и унапређења природних вредности и нема изразито конзервационистички приступ. Уведене забране нису у конфликту са егзистенцијалним потребама локалног становништва, у погледу коришћења земљишта и других непокретности и изградње објеката. Такође, не постоји конфликт ни са значајним привредним пројектима и програмима развоја. Уредба треба да подстакне и омогући веће интересовање за научно-истраживачки и образовни рад и посету из рекреативних и општекултурних разлога.

Доношењем уредбе стиче се основ да све будуће активности на овом подручју, буду у функцији заштите и унапређења природног добра. То ће се у првом реду огледати кроз очување основних обележја природног добра, затим афирмацију, презентацију и коришћење овог простора на принципима одрживог развоја, што је интерес локалне али и шире друштвене заједнице, научне јавности и других заинтересованих страна. Такође, доношење новог акта о заштити природног добра представља снагу и могућност, односно предност у будућем развоју подручја, јер се на овом простору налази специфично и вредно природно наслеђе које истовремено чини разноврснију туристичку понуду.

У току јавне расправе Туристичка организација општине Неготин је изразила спремност да преузме права и обавезе управљача заштићеног подручја која су прописана Законом о заштити природе и овом Уредбом.

Финансијска средства потребна за спровођење уредбе

Средства потребна за спровођење ове уредбе у 2019. години обезбеђена су Законом о буџету Републике Србије за 2019. годину („Службени гласник РС”, бр. 95/18

и 72/19) у износу од 500.000,00 динара на Разделу 25 – Министарство заштите животне средине (у даљем тексту: Министарство), Глава 25.0 – Министарство заштите животне средине, Програм 0405 – Заштита природе и климатске промене, Функција 560 – Заштита животне средине неklasификована на другом месту, Програмска активност 0002 – Подстицаји за програме управљања заштићеним природним добрима од националног интереса, Економска класификација 451 – Субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама обезбеђена су средства са спровођење овог акта.

У 2020. и 2021. години финансијска средства биће планирана у оквиру лимита на разделу министарства надлежног за послове заштите животне средине који ће бити опредељени од стране Министарства финансија у складу са билансним могућностима.